

This article is devoted to determining the relevance of the study of innovative development in the construction industry of Ukraine and determining its priority areas. These scientists are known to have been researching the issues of innovative development in Ukraine as a whole and in the construction industry for a long time. One of the important issues is the current state of innovation development, which directly depends on the funding of research and development and the cost of their implementation from various sources in Ukraine and in the construction industry during 2013-2018. In the first place financially influential on innovation development is the state budget, scientific works are also significantly financed at the expense of enterprises of Ukraine and foreign countries, recently there has been an increase in the population's own investment.

Keywords: *innovative development, construction industry, construction enterprise, financing of innovative development, sources of financing.*

Посилання на статтю:

APA: Halunka O.D. (2018) Finansuvannya innovacijnogo rozvy`tku v budivel`nij galuzi Ukrainy` Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn, 38, 234–241.

ДСТУ: Галунка О.Д. Фінансування інноваційного розвитку в будівельній галузі України [Текст] / О.Д. Галунка // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2018. – № 38. – С. 234–241.

УДК 658.15

І.В. Новикова,

докт. екон. наук, доцент

ORCID: 0000-0002-7322-6727

зав. кафедри ВСР

«ІІНО КНУБА», м. Київ

МЕНЕДЖМЕНТ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В статті обґрунтовані теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо системи менеджменту фінансового забезпечення розвитку підприємств, розглянуто основні напрями формування ефективного процесу управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств. Обґрунтовано зміст поняття «система менеджменту фінансового забезпечення розвитку підприємства». Узагальнено ключові характеристики й особливості фінансового забезпечення розвитку підприємства.

Ключові слова: *розвиток підприємств, фінансове забезпечення розвитку підприємств, процес менеджменту, менеджмент фінансового забезпечення розвитку підприємств.*

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення є основою функціонування підприємств, стимулює економічну діяльність, спрямована на їх економічний розвиток і містить конкретні цілі, що дозволяє досягти поставлених завдань економічної політики підприємства. Економічна сутність завдань, пов'язаних з

фінансуванням модернізації суб'єктів господарювання, виражається в підвищенні темпів економічного зростання, забезпеченні ефективної соціальної складової. Теоретичне і методичне обґрунтування фінансового забезпечення економічного розвитку підприємства є актуальною проблемою, особливо в частині дослідження структури джерел, оптимальних умов формування ресурсів і ознак їх довгострокового використання. Досягнення економічного розвитку підприємства являє собою основу його діяльності, яка удосконалюється відповідно до актуалізацією промислових технологій і комунікацій, підвищенням і задоволенням вимог до якості техніко-економічних параметрів продукції. Зміна умов виробничої діяльності позначається на необхідності оптимізації принципів і механізмів формування фінансового забезпечення підприємств.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема вибору оптимальних джерел, форм і методів фінансового забезпечення розвитку підприємств викликає неабиякий інтерес із боку зарубіжних та українських науковців і практиків. Теоретичні та практичні аспекти вирішення питання формування ефективних систем управління на підприємствах, застосування механізмів управління фінансовим забезпеченням їх розвитку знайшли своє ґрунтовне висвітлення у працях провідних українських та іноземних науковців, серед яких слід виокремити М.Д. Білика, І.А. Бланка, І.Б. Жилияєва, І.В. Журавльову, В.А. Забродського, Л.І. Зятковську, М.А. Кизима, Г.Г. Кірейцева, Ю.В. Кіндзерського, К.І. Оксенюк, А.М. Поддєрьогіна, Г.В. Савицьку, О.О. Терещенко, О.О. Шеремета, О.М. Ястремську та ін. [1–8]. Віддаючи належне значному науковому доробку науковців, їхні праці не розкривають багато аспектів проблем формування ефективного процесу управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств. Унаслідок цього виникає необхідність поглиблення наукового дослідження цієї проблеми, яка носить прикладний характер, становить значний теоретико-методологічний, методичний і практичний інтерес.

Мета статті. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо впровадження системи менеджменту фінансового забезпечення розвитку підприємств в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У своїх роботах значна частина науковців підкреслюють, що стабільне фінансове становище і, як наслідок, сталий розвиток підприємств є результатом і визначальним фактором економічної ефективності. Л.І. Зятковська [2] зазначає, що фінансове забезпечення діяльності підприємств передбачає формування і використання фінансових ресурсів для задоволення потреб суб'єкта господарювання, регламентованих відповідними нормативними актами, що визначають способи їх мобілізації, розподілу і використання на всіх рівнях господарського управління.

Групою авторів (І. Журавльова та ін.) [3, с. 38–40] запропоновано фінансове забезпечення, поряд з фінансовими методами, фінансовими важелями, фінансовими інструментами, нормативним та інформаційним забезпеченням, віднести до складових фінансового механізму підприємства.

Ю.В. Кіндзерський [4, с. 233] підтверджує важливість формування моделі забезпечення фінансовими ресурсами банківську діяльність, розглядає окремі види цих ресурсів, способи їх залучення.

У процесі дослідження фінансового забезпечення економічного розвитку підприємства виявлені такі його характеристики, властивості і особливості:

- співвідношення власних і залучених джерел фінансування і їх взаємозв'язок з певними видами активів забезпечує досягнення запланованого рівня обсягів діяльності і розвитку підприємства;

- становлення і розвиток податкового адміністрування, як основного напрямку підвищення якості державного регулювання діяльності платників податків в особі підприємств-суб'єктів господарювання, являє собою вдосконалення аналітичної роботи як елемента комплексу заходів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державних податкових органів і, безумовно, має економічні взаємозв'язки з фінансовим забезпеченням діяльності підприємств;

- будучи основою фінансової стійкості, проявляє себе як здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів в змінному внутрішньому та зовнішньому середовищі, гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довготерміновій перспективі в межах допустимого рівня ризику;

- направлено на завантаження необхідними для нормального функціонування підприємства всіма видами ресурсів, характеризується доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю;

- послідовність і ефективність розподілу ресурсів на основі підвищення рівня їх використання;

- відновлення і збільшення заощаджень і накопичення капіталу. Це необхідно для підтримки на високому рівні довгострокової динаміки економічного зростання, особливо в ситуації, коли доступні резерви зберегли свої потенційні можливості в процесі трансформації. Важливо не тільки стимулювання внутрішніх заощаджень, а й їх залучення в формі інвестицій;

- з метою посилення взаємозв'язку джерел фінансового забезпечення економічного зростання, методів і форм їх прояву необхідно використовувати інструменти (податки, збори, штрафи, надання пільг, емісію грошей, виробництво);

- управління фінансовою стійкістю підприємства повинно забезпечити своєчасне надходження і витрачання грошових коштів, підтримка постійної платоспроможності;

- аналіз виробничого потенціалу дає можливість оцінити можливості досягнення певних результатів, створює умови для обґрунтованого підходу до формування фінансового забезпечення діяльності підприємства;

- розгляд питань щодо фінансового забезпечення підприємницької діяльності ґрунтується на знанні конкретних джерел її фінансування.

Сутність позитивних змін, які є результатом досягнення ефективного результату підприємства, можна позначити наступними напрямками: більш якісне використання функцій на всіх рівнях управління діяльністю підприємства; розширення взаємодії з контрагентами, територіальні зв'язки; можливості інноваційного розвитку.

Оцінку ефективності можна отримати тільки на основі фінансових і технологічних показників аналізу діяльності та обліку нефінансових категорій. Для здійснення такого аналізу необхідно визначитися з конструкцією основних показників ефективності і оцінити їх економічний зміст. Фактори і умови, що впливають на розвиток підприємств, до яких відноситься і фінансове забезпечення, охоплюють види діяльності та участь підприємств різних сфер господарювання. Фактори впливу взаємопов'язані і мають враховуватися у всій своїй сукупності при плануванні їх подальшого розвитку. Оцінка факторів впливу

є складним завданням, і його рішення дозволяє більш об'єктивно обґрунтувати напрями і засоби поліпшення ситуації щодо їх ефективного функціонування.

Підприємства зацікавлені врівноважувати інтереси між різними, задіяними в процесі діяльності ресурсами, вони керуються загальноприйнятими нормами, пріоритетами і уявленнями про цінності, мають перед собою цілі і програми щодо подальшого економічного розвитку. Внутрішнє зростання забезпечується за рахунок розширення діючого виробництва шляхом розвитку власної матеріально-технічної бази в результаті поетапного фінансування. Зовнішнє зростання відбувається шляхом придбання нових підприємств методом одноразового фінансування покупки заздалегідь обраного підприємства. Одноразове фінансування має сенс тільки за умови, що придбаний об'єкт має оптимальну вартість, готовий до експлуатації і може приносити прибуток. Крім того, придбання нових підприємств може здійснюватися з метою зміцнення власної справи і вигідного інвестування вільних грошових коштів.

На основі аналізу наукових і методичних матеріалів можна стверджувати, що функціонування підприємства здійснюється з метою створення конкурентоспроможного на ринку продукту або послуг. Однією з умов такого процесу є дотримання таких загальних і специфічних вимог, які зможуть задовольнити потреби і забезпечити на цій основі економічний розвиток підприємств. Управління фінансовою стійкістю є складовою частиною процесу управління фінансовими ресурсами організації з метою вирішення поставлених перед нею стратегічних завдань. Слідуючи загальноприйнятим у теорії управління положенням щодо того, що не тільки цілі, але і шляхи їх досягнення повинні бути вірними, відзначимо, що необхідно не тільки сформулювати реальні (досяжні) цілі і завдання, а й вказати існуючі шляхи їх досягнення (способи вирішення), представлені, наприклад, планами конкретних заходів.

Основним завданням формування фінансового забезпечення, в поєднанні зі стійкою виробничою діяльністю і економічним розвитком, є створення умов максимізації чистого грошового потоку підприємства, зростання якого забезпечує підвищення рівня самофінансування підприємства, знижує залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Основа оптимізації грошових потоків підприємства складають: забезпечення збалансованості обсягів позитивного і негативного потоків, їх видів за обсягами; синхронізація в часі; максимізація чистого грошового потоку. Такі види грошових потоків мають тісний взаємозв'язок, так як недостатність обсягів в часі одного з цих потоків призводить до подальшого скорочення обсягів іншого виду потоку. Тому вхідний і вихідний грошові потоки являють собою єдиний об'єкт управління. Оптимальний грошовий потік характеризується збалансованістю надходження та використання грошових коштів, що сприяє формуванню їх оптимального залишку, що дозволяє підприємству своєчасно виконувати свої зобов'язання, які вимагають розрахунків тільки в грошовій формі, і при цьому підтримувати максимально можливу рентабельність грошових коштів. Тому питання забезпечення фінансово-економічної гнучкості підприємства, формування стратегії управління нею належить до найважливіших загальноекономічних проблем, управління якими носить оперативний і стратегічний характер.

Для реалізації цих напрямків необхідно використання таких механізмів, як використання бюджетів для планування і контролю, управління цінними параметрами і структурою собівартості, технологіями, що визначають поточну і майбутню вартість продукції, встановлення таких параметрів, які задовольняють інтереси структурних підрозділів та зовнішнього оточення, вдосконалення

структури і форми внутрішньої аналітичної оцінки з метою управління фінансовими результатами, вдосконалення напрямків оптимізації розрахунків з бюджетом, забезпечення подальшого розвитку партнерських відносин із зовнішніми економічно необхідними структурами. Фінансове забезпечення потреб виробничої діяльності є основним напрямком прояви ролі фінансів підприємства, сприяє фінансовому регулюванню економічних і соціальних процесів і фінансового стимулювання ефективного використання всіх економічних ресурсів.

Рунтуючись на результатах аналізу структури фінансового забезпечення, ємності грошових потоків, підприємство може коригувати свою фінансову політику в стосунках з дебіторами і кредиторами, приймати рішення по формуванню оптимальних обсягів виробничих запасів, створення резервів, реінвестування прибутку, її розподілу і споживання з урахуванням наявних фінансових можливостей і рівня забезпеченості грошовими ресурсами.

З метою посилення взаємозв'язку джерел фінансового забезпечення економічного зростання, методів і форм їх прояву необхідно використовувати інструменти (податки, збори, штрафи, надання пільг, емісію грошей, приватизацію, виробництво). Тобто все те, що дозволить сформувати ресурси і їх перерозподілити, сформувати мотиви і стимули для економічного зростання. У такому випадку необхідна певна оптимальність, коли витрати будуть дорівнювати вигодам на принципах справедливості і ефективності. Інструменти повинні забезпечувати мобілізацію ресурсів з різних джерел, що в свою чергу, дозволить розширити можливості фінансування інноваційних проєктів та сприяти безпосередньо економічному зростанню.

Заключним етапом формування фінансового забезпечення є створення умов максимізації чистого грошового потоку підприємства, зростання якого забезпечує підвищення рівня самофінансування підприємства, знижує залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Тому питання забезпечення фінансово-економічної гнучкості підприємства, формування стратегії управління належить до найважливіших загальноекономічних проблем. Самоокупність як метод фінансування означає відшкодування поточних витрат за рахунок отриманих доходів. Таким чином, самофінансування – це фінансова стратегія управління фондами грошових коштів підприємств з метою накопичення капіталу, достатнього для фінансування розширеного відтворення.

В процесі діагностики рівня фінансово-економічної гнучкості суб'єктів господарської діяльності необхідно виходити зі специфічних особливостей виробництва, які покладені в основу при виборі типу стратегії управління його фінансовим забезпеченням.

Висновки. Фінансове забезпечення являє собою комплекс організаційно-практичних, економічних заходів, спрямованих на своєчасне задоволення потреб підприємств в грошових коштах. Включає: фінансове планування і фінансування діяльності підприємств, отримання, зберігання, економічне і доцільне витрачання грошових коштів; контроль за їх використанням, облік і звітність. Фінансове забезпечення підприємства - це управління капіталом, діяльність по його залучення, розміщення та використання. В результаті дослідження обґрунтовано, що фінансове забезпечення, як фактор впливу на досягнення економічного розвитку підприємством, є складовою частиною господарської діяльності і спрямоване на забезпечення планомірного надходження і витрачання грошових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціональних пропорцій власного і позикового капіталу і найбільш ефективного його

використання. Реальні умови функціонування підприємства обумовлюють необхідність проведення об'єктивного і всебічного оцінювання фінансового забезпечення господарських операцій, яке дозволить визначити особливості його діяльності, недоліки в роботі і причини їх виникнення, а також на основі отриманих результатів вибрати конкретні рекомендації щодо оптимізації фінансового забезпечення.

Список літератури:

1. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й.А. Шумпетер; [предисл. В.А. Антономова; пер. с нем. В.С. Автономова и др.]. – М.: Эксмо, 2007. – 864 с.
2. Зяцьковська Л.І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств / Л.І. Зяцьковська // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 148-155.
3. Фінанси підприємства: теоретико-методичне забезпечення формування та відтворення: монографія / І.В. Журавльова, О.М. Ястремська, Л.О. Меренкова та ін.; за заг. ред. І.В. Журавльової. – Харків: ХНЕУ, 2010. – 428 с.
4. Кіндзерський Ю.В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації: монографія / Ю.В. Кіндзерський; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». – К., 2013. – 535 с.
5. Гацька Л.П. Проблеми фінансового забезпечення малого бізнесу в Україні / Л.П. Гацька, В.Л. Журавський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – № 80. – С. 37–40.
6. Дікань Л.В. Фінансове забезпечення діяльності підприємства: сутність та джерела / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб // Економіка розвитку. – 2007. – № 3 (43). – С. 65–68.
7. Ломачівська І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І.А. Ломачівська // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. – 2012. – Т. 17. – Вип. 3–4. – С. 37–43.
8. Оксенюк К. І. Фінансове забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні / К. І. Оксенюк // Молодий вчений. – 2017. – № 7 (47). – С. 440–443.
9. Стеценко С. П. Оцінка інвестиційної привабливості фінансових інструментів у сучасних нестійких економічних умовах / С. П. Стеценко // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2012. – № 27. – С. 219–232.

References:

1. Shumpeter, Y.A. (2007) *Teoriya ekonomicheskogo razvytyya. Kapytalyzm, sotsyalyzm y demokratyya*. M.: Eksmo. 864 p.
2. Zyat'kovs'ka, L.I. (2007). *Metodolohichni zasady finansovoho zabezpechennya pidpryyemstv. Finansy Ukrainy*. № 6. Pp. 148-155.
3. Zhuravl'ova, I.V., Yastrems'ka, O.M., Merenkova, L.O. (2010)/ *Finansy pidpryyemstva: teoretyko-metodychne zabezpechennya formuvannya ta vidtvorennya: monohrafiya*. Kharkiv: KHNEU. 428 p.
4. Kindzers'ky, YU.V. (2013). *Promyslovist' Ukrainy: stratehiya i polityka strukturno-tekhnologichnoyi modernizatsiyi: monohrafiya*. NAN Ukrainy, DU «Іn-t ekonomiky ta prohnozuvannya NAN Ukrainy». 535 p.
5. Hats'ka, L.P. & Zhuravs'ky V.L. (2005). *Problemy finansovoho zabezpechennya maloho biznesu v Ukraini. Visnyk Kyyiv's'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*. № 80. Pp. 37–40.

6. Dikan', L.V. & Holub YU.O. (2007). Finansove zabezpechennya diyal'nosti pidpryyemstva : tutnist' ta dzherela. *Ekonomika rozvytku*. № 3 (43). Pp. 65–68.

7. Lomachivs'ka, I.A. (2012). Formuvannya dzherel finansovoho zabezpechennya rozvytku sub'yektiv maloho pidpryyemnytstva. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu imeni I. I. Mechnykova*. Т. 17. Вуп. 3–4. Pp. 37–43.

8. Oksenyuk, K.I. (2017). Finansove zabezpechennya rozvytku maloho pidpryyemnytstva v Ukraini. *Molodyy vchenyy*. № 7 (47). Pp. 440–443.

9. Stetsenko, S. P. (2012). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti finansovykh instrumentov u suchasnykh nestiikykh ekonomichnykh umovakh. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh rynkovykh vidnosyn*. 27. 219–232.

И.В. Новикова

Менеджмент финансового обеспечения развития предприятий

В статье обоснованы теоретико-методические положения и практические рекомендации по системе менеджмента финансового обеспечения развития предприятий, рассмотрены основные направления формирования эффективного процесса управления финансовым обеспечением развития предприятий. Обосновано содержание понятия «система менеджмента финансового обеспечения развития предприятия». Обзор ключевые характеристики и особенности финансового обеспечения развития предприятия.

Ключевые слова: *развитие предприятий, финансовое обеспечение развития предприятий, процесс менеджмента, менеджмент финансового обеспечения развития предприятий.*

I.V. Novikova

Management of financial support for enterprise development

The article substantiates the theoretical provisions and practical recommendations for the management of financial support for enterprise development, considers the main directions of forming an effective process for managing financial support for enterprise development. The content of the concept "process of financial management of enterprise development" is substantiated. The key characteristics and features of financial support of enterprise development are generalized.

Key words: *enterprise development, financial support of enterprise development, management process, process of financial support of enterprise development management.*

Посилання на статтю:

APA: Novikova, I.V. (2018) Menedzhment finansovoho zabezpechennya rozvytku pidpryyemstv. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 38, 241-247.

ДСТУ: Новикова І.В. Менеджмент фінансового забезпечення розвитку підприємств [Текст] / І.В. Новикова // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2018. – № 38. – С. 241–247.